

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**

Кафедра економіки

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Декан економічного факультету
д.е.н., професор А.Д. Діброва
“15” червня 2021 р.

РОЗГЛЯНУТО І СХВАЛЕНО

на засіданні кафедри економіки
Протокол № 5 від “27” травня 2021 р.
Завідувач кафедри
_____ д.е.н., професор Байдала В.В.

”РОЗГЛЯНУТО ”

Гарант ОП «Підприємництво, торгівля
та біржова діяльність»
Гарант ОП
_____ к.е.н., професор Солодкий М.О.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Соціальна відповідальність бізнесу

(назва навчальної дисципліни)

спеціальність 076 Підприємництво, торгівля та біржова діяльність

освітня програма Підприємництво, торгівля та біржова діяльність

Факультет (ННІ) економічний

Розробники: Єрмаков О.Ю., професор кафедри, д.е.н., професор;

Нагорний В.В. доцент кафедри, к.е.н., доцент;

Рубан О.О. асистент кафедри, к.е.н.

Опис навчальної дисципліни
Соціальна відповідальність
(назва)

Галузь знань, напрям підготовки, спеціальність, освітньо-кваліфікаційний рівень		
Галузь знань	07 - Управління та адміністрування (шифр і назва)	
Спеціальність	076 Підприємництво, торгівля та біржова діяльність (шифр і назва)	
Освітній ступінь	Магістр (бакалавр, спеціаліст, магістр)	
Характеристика навчальної дисципліни		
Вид	Обов'язкова	
Загальна кількість годин	150	
Кількість кредитів ECTS	5	
Кількість змістових модулів	2	
Курсовий проект (робота) (якщо є в робочому навчальному плані)	- (назва)	
Форма контролю	Екзамен	
Показники навчальної дисципліни для денної та заочної форм навчання		
	Денна форма навчання	Заочна форма навчання
Рік підготовки	5	5
Семестр	1	2
Лекційні заняття	15 год.	6 год.
Практичні, семінарські заняття	15 год.	8 год.
Лабораторні заняття	- год.	год.
Самостійна робота	90 год.	106 год.
Індивідуальні завдання	_____ год.	_____ год.
Кількість тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних самостійної роботи студента –	2 год. 5 год.	

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета дисципліни: формування у студентів фундаментальних знань теорії та практики соціальної відповідальності і відповідних професійних компетенцій.

Завдання дисципліни: вивчення теоретичних положень і практики взаємодії держави, бізнесу, суспільства та людини у сфері соціальної відповідальності як умови стійкого розвитку суспільства.

У результаті вивчення дисципліни студент повинен

знати:

- сутність, види, категорії, еволюцію, концепції, моделі та рівні соціальної відповідальності;
- особливості соціальної відповідальності різних суб'єктів суспільного розвитку;
- місце соціальної відповідальності в управлінні організацією;
- нормативно-правові засади розвитку соціальної відповідальності;
- моделі корпоративної соціальної відповідальності і створення різних типів корпоративної культури;
- критерії, показники та методика оцінювання соціальної відповідальності;
- особливості вияву соціальної відповідальності бізнесу в українських релігіях;
- сутність соціальних інвестицій як форми вияву корпоративної відповідальності роботодавців;
- сутність, складові та пріоритети розвитку соціально відповідальної політики управління персоналом;
- екологічні аспекти соціальної відповідальності та їх нормативно-правове регулювання;
- сутність, структуру, вимоги та особливості міжнародних стандартів соціальної звітності;

вміти:

- формувати механізм управління корпоративною соціальною відповідальністю;
- формувати ефективну взаємодію роботодавців з персоналом на засадах соціальної відповідальності;
- формувати відносини підприємництва із зовнішніми організаціями на засадах корпоративної соціальної відповідальності;
- визначати напрями активізації індивідуальної та колективної екологічної відповідальності;

- посилювати соціальну відповідальність суб'єктів розвитку через соціальне партнерство;
- здійснювати моніторинг корпоративної соціальної відповідальності;
- оцінювати ефективність корпоративної соціальної відповідальності;
- розвивати корпоративну соціальну відповідальність як чинник підвищення конкурентоспроможності.

Навчальна дисципліна забезпечує формування ряду компетентностей:

1. Загальні компетентності:

- ЗК 1. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.
- ЗК 2. Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.
- ЗК 4. Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності).

2. Фахові компетентності:

- СК 3. Здатність до ефективного управління діяльністю суб'єктів господарювання в сфері підприємництва, торгівлі та/або біржової діяльності.
- СК 4. Здатність до вирішення проблемних питань і прийняття управлінських рішень у професійній діяльності.

3. Програмні результати:

- 3. Вміти розробляти заходи матеріального і морального заохочення та застосовувати інші інструменти мотивування персоналу й партнерів для досягнення поставленої мети.
- 4. Застосовувати бізнес-комунікації для підтримки взаємодії з представниками різних професійних груп.
- 5. Вміти професійно, в повному обсязі й з творчою самореалізацією виконувати поставлені завдання у сфері підприємництва, торгівлі та/або біржової діяльності.
- 6. Вміти розробляти та впроваджувати заходи для забезпечення якості виконуваних робіт і визначати їх ефективність.
- 9. Розробляти і приймати рішення, спрямовані на забезпечення ефективності діяльності суб'єктів господарювання у сфері підприємницької, торговельної та/або біржової діяльності.

2. Програма та структура навчальної дисципліни для:
– повного терміну денної (заочної) форми навчання.

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Змістовий модуль 1. Сутність і основні поняття соціальної відповідальності												
Тема 1. Соціальна відповідальність як чинник стійкого розвитку	11	2	2			7	12	1	1			10
Тема 2. Соціальна відповідальність людини, держави та суспільства	15	2	2			11	14	1	1			12
Тема 3. Організаційно-економічне забезпечення управління корпоративною соціальною відповідальністю	10	1	1			8	11		1			10
Тема 4. Формування відносин роботодавців із працівниками на засадах соціальної відповідальності	13	2	2			9	12		1			11
Тема 5. Формування відносин бізнесу із зовнішніми організаціями на засадах соціальної відповідальності	11	1	1			9	11	1				10
Разом за змістовим модулем 1	60	8	8			44	60	3	4			53
Змістовий модуль 2. Чинники ефективності соціальної відповідальності												
Тема 1. Екологічна компонента соціальної відповідальності	11	1	1			9	11	1				10
Тема 2. Соціальне партнерство як інструмент формування соціальної відповідальності	11	2	2			7	12	1	1			10
Тема 3. Моніторинг корпоративної соціальної відповідальності	11	1	1			9	14	1	1			12
Тема 4. Оцінювання ефективності соціальної відповідальності	15	1	1			13	11		1			10
Тема 5. Стратегічні напрями розвитку соціальної відповідальності в Україні	12	2	2			8	12		1			11
Разом за змістовим модулем 2	60	7	7			46	60	3	4			53
Усього годин	120	15	15			90	120	6	8			106

3. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Сутність, види, категорії, еволюція, концепції, моделі та рівні соціальної відповідальності	1
2	Соціальна відповідальність різних суб'єктів суспільного розвитку. Держава як суб'єкт соціальної відповідальності	2
3	Соціальна відповідальність освіти та науки. Співпраця бізнесу і освіти	1
4	Формування відносин з працівниками на засадах корпоративної соціальної відповідальності	2
5	Соціально відповідальні відносини бізнесу з територіальними громадами.	1
6	Екологічні аспекти корпоративної соціальної відповідальності	1
7	Розвиток партнерств з місцевою владою та громадою	2
8	Інформаційна політика і соціальна звітність	2
9	Стратегія соціально відповідальної поведінки в ринковому середовищі	1
10	Оцінка результативності корпоративної соціальної відповідальності	2
	Разом	15

4. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин

5. Теми лабораторних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Немає	
2		
...		

6. Контрольні питання, комплекти тестів для визначення рівня засвоєння знань студентами

Контрольні питання

1. Що являє собою поняття «Соціальна відповідальність»?
2. Відображенням чого має бути сутність соціальної відповідальності людини.
3. Які є основні моделі корпоративної соціальної відповідальності (КСВ)?
4. Охарактеризуйте особливості моделей корпоративної соціальної відповідальності.
5. Хто є суб'єктами соціально відповідальної поведінки?
6. Хто може бути віднесений до суб'єктів КСВ?
7. Як формується відповідальність соціальних партнерів в сфері зайнятості?
8. Що слід розуміти під КСВ?
9. З яких документів складається «Міжнародний Білль про права»?
10. Охарактеризуйте основні економічні моделі взаємодії влади, бізнесу й суспільства.
11. Що є основною метою діяльності Міжнародної організації праці (МОП).
12. Визначте мету колективних переговорів.
13. Які компоненти включає корпоративна соціальна відповідальність, як система?
14. Якими якостями характеризується соціальна держава?
15. Що передбачає соціально – відповідальний маркетинг?
16. Які є підходи до концепції КСВ?
17. Що є основною метою управління соціальною відповідальністю організації?
18. Назвіть форми реалізації соціальних програм на рівні юридичної особи (організації, бізнесу).
19. Назвіть критерії оцінки діяльності служби зайнятості.
20. На які сфери прояву соціальних ініціатив орієнтована Європейська модель соціальної відповідальності?
21. Скільки принципів налічує Європейська соціальна Хартія?
22. Що є «найсильнішою» формою соціального діалогу?
23. Як визначається соціальна активність роботодавця ?
24. Що включають міжнародні ініціативи в галузі захисту прав споживачів?
25. Охарактеризуйте основні форми соціальної відповідальності інститутів громадянського суспільства.
26. Що являють наступні поняття: 1)соціальний аудит; 2)соціальні інвестиції; 3)сертифікація.
27. Якими нормативними актами досягається мета державної політики у сфері праці?
28. Екологічна відповідальність – це:
29. Які є форми екологічної поведінки?
30. Що являють наступні поняття: 1) екологічний світогляд; 2)екологічна відповідальність бізнесу; 3)екологічний аудит.
31. У яких формах виявляється колективна екологічна відповідальність?
32. Які є передумови соціального діалогу?

33. Які форми соціального діалогу включають наступні групи його передумов:
1)соціально-економічні; 2)політико-правові; 3)соціально-психологічні.
34. Назвіть цілі соціального партнерства на загальнодержавному рівні.
35. Які є основні моделі соціального діалогу?
36. На яких рівнях здійснюється соціальний діалог в Україні?
37. Що досягається: 1)шляхом моніторингу; 2)з порушенням принципів соціальної відповідальності;3)введенням міжнародних стандартів.
38. Як слід розглядати моніторинг соціальної відповідальності?
39. Яку структуру має система моніторингу соціальної відповідальності бізнесу?
40. Назвіть найбільш поширені сьогодні стандарти ведення соціального обліку та підготовки нефінансової звітності.
41. Що являє собою стандарт GRI?
42. Що являє оцінювання ефективності соціальної відповідальності?
43. Що являє собою алгоритм процесу оцінювання ефективності соціальної відповідальності?
44. На які питання дає відповідь оцінювання ефективності соціальної відповідальності?
45. З чого починається оцінювання соціальної відповідальності?
46. Що являють собою такі поняття: 1) соціальні показники; 2)етичні норми; 3)відносини із працівниками.
47. Які основні критерії оцінки соціального ефекту організації?
48. На що спрямована Стратегія сприяння розвитку соціальної відповідальності бізнесу в Україні?
49. Які Ви знаєте основні цільові групи Стратегії сприяння розвитку соціальної відповідальності бізнесу в Україні?
50. Які мають бути напрями забезпечення реалізації Стратегії розвитку соціальної політики України?
51. Що передбачають наступні Стратегії: 1)національна стратегія соціальної відповідальності бізнесу в Україні; 2)стратегія розвитку соціальної політики України; 3)стратегія сприяння розвитку соціальної відповідальності бізнесу в Україні.

Підсумковий контроль

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ			
ОС “Магістр”, спеціальність “ПТБД”	Кафедра економіки праці та соціального розвитку, 2019-2020 навч. рік	ЕКЗАМЕНАЦІЙНИЙ БІЛЕТ № 1 з дисципліни “Соціальна відповідальність”	Затверджую Зав. кафедри (підпис) Єрмаков О.Ю. 04.06.2019
<i>Екзаменаційні запитання</i>			
1. Дайте характеристику поняття «Соціальна відповідальність».			
2. В чому полягають особливості моделей корпоративної соціальної відповідальності.			
<i>Тестові завдання різних типів</i>			

1. Назвіть критерії оцінки діяльності служби зайнятості:

1	Цілісності, всебічності, системоутворюючих відносин, субординації, динамічності, випереджального відображення.
2	Відповідності, обмежень, інваріантності, споглядання, доповнення, фальсифікаціонізму, простоти.
3	Системності, суперечності, розвитку, причинності (каузальності).
4	Повнота охоплення, системність дій, результативність, глибина напрямів діяльності.

2. Що являє собою алгоритм процесу оцінювання ефективності соціальної відповідальності?

	У бланку відповідей впишіть правильну відповідь
--	---

3. На які сфери прояву соціальних ініціатив орієнтована Європейська модель соціальної відповідальності?

	У бланку відповідей впишіть правильну відповідь
--	---

4. З чого починається оцінювання соціальної відповідальності?

Зі збору інформації чи обґрунтування доцільності оцінювання соціальної відповідальності.

5. «Найсильнішою» формою соціального діалогу є:

	У бланку відповідей впишіть правильну відповідь
--	---

6. Що являють собою такі поняття?

1. Соціальні показники. 2. Етичні норми. 3. Відносини із працівниками.	<p>А. Дотримання етики бізнесу; вимоги до ділових партнерів дотримуватися аналогічних етичних норм (в основному пов'язані з субконтрактами, які великі компанії розміщують у країнах, що розвиваються).</p> <p>В. Забезпечення безпеки на робочому місці; забезпечення фінансових і соціальних гарантій (справедлива заробітна плата та ін.); невикористання дитячої праці.</p> <p>С. Індикатори: соціальна цінність продукції; внесок продукції у зростання добробуту населення; вплив на здоров'я людини; забезпечення рівного доступу до необхідних ресурсів життєдіяльності (вода, їжа, житло, охорона здоров'я).</p>
--	---

7. Що включають міжнародні ініціативи в галузі захисту прав споживачів?

	У бланку відповідей впишіть правильну відповідь
--	---

8. На що спрямована Стратегія сприяння розвитку соціальної відповідальності бізнесу в Україні?

	У бланку відповідей впишіть правильну відповідь
--	---

9. Що являють наступні поняття?

1. Соціальний аудит. 2. Соціальні інвестиції. 3. Сертифікація.	<p>А. вкладення у соціальну сферу для підтримки і підвищення соціально прийняттого рівня життя, задоволення матеріальних, духовних і соціальних потреб населення.</p> <p>В. Процедура, за допомогою якої третя, незалежна сторона, дає письмову гарантію того, що продукція або система управління відповідає встановленим нормам.</p> <p>С. Процес, який дозволяє організації оцінити і продемонструвати її вклад у вирішення соціальних, економічних та екологічних проблем.</p>
--	--

10. Які мають бути напрями забезпечення реалізації Стратегії розвитку соціальної політики України?

1.	Охорона навколишнього середовища, добродійні програми, відносини з працівниками, інституціональне.
2.	Законодавчо-нормативне, фінансове, створення нових робочих місць, сплата податків.
3.	Інституціональне, кадрове, партнерське та суспільно-громадське.
4.	Законодавчо-нормативне, фінансове, інституціональне, кадрове, партнерське та суспільно-громадське, інформаційне забезпечення.

7. Методи навчання

Для активізації процесу навчання студентів будуть творчо застосовуватись різноманітні навчальні технології та засоби, а саме: 1)на лекціях зосереджувати увагу студентів на проблемних питаннях соціальної відповідальності; 2)наводити конкретні приклади практичного застосування отриманих знань, звертатись до зарубіжного досвіду вирішення окремих проблем; 3)заохочувати студентів до критичного сприйняття нового матеріалу замість пасивного конспектування; 4)на практичних заняттях створювати умови для дискусій з проблемних питань соціальної відповідальності; 5)проводити презентації самостійних робіт, перехресну перевірку завдань самими студентами з наступною аргументацією виставленої оцінки; б)з окремих питань програми ефективними формами активізації навчального процесу можуть бути ділова гра, аналіз конкретної виробничої ситуації (кейсу), виконання тестів, проведення занять у формі тренінгу тощо.

Обов'язковими елементами активізації навчальної роботи студентів є: 1) контроль відвідування студентами занять; 2) заохочення навчальної активності; 3) справедлива диференціація оцінок.

9. Форми контролю

Робоча навчальна програма курсу “Соціальна відповідальність” передбачає здачу індивідуальних практичних завдань з таких тем:

1. Соціальна відповідальність як чинник стійкого розвитку;
2. Соціальна відповідальність людини, держави та суспільства;
3. Організаційно-економічне забезпечення управління корпоративною соціальною відповідальністю;
4. Формування відносин роботодавців із працівниками на засадах соціальної відповідальності;
5. Формування відносин бізнесу із зовнішніми організаціями на засадах соціальної відповідальності;
6. Екологічна компонента соціальної відповідальності;
7. Соціальне партнерство як інструмент формування соціальної відповідальності;
8. Моніторинг корпоративної соціальної відповідальності;
9. Оцінювання ефективності соціальної відповідальності;
10. Стратегічні напрями розвитку соціальної відповідальності в Україні.

Експрес-опит (фронтальний опит) по лекційному курсу, який викладається; проводиться письмово за 7-10 хвилин до закінчення лекції. При невеликих затратах часу він дає можливість виявити засвоєння студентами матеріалу по тій чи іншій темі або її розділу. Окрім того, при цьому проводиться систематичний контроль відвідування лекцій.

Проведення експрес-опиту дозволяє виконати одночасно чотири функції: 1) контролюючу (контроль знань та паралельно присутніх на лекції); 2) організуючу (студент систематично читає матеріал та уважно слухає лекцію); 3) навчальну (організує студента та дає можливість себе контролювати); 4) розвиваючу (легко засвоюється матеріал або виникають додаткові запитання).

Дана перевірка знань є корисною не лише для студента, а й викладача, який систематично відчуває стан засвоєння тієї чи іншої теми або її питання.

Враховується активність студентів на заняттях, участь в дискусіях та в обговоренні проблемних питань, які ставляться на заняттях.

При виконанні згаданих форм контролю враховується також і відвідування лекційних і семінарських занять: лише студент, який не має пропусків (за винятком хвороби), може претендувати на здачу іспиту за результатами контролю знань.

10. Розподіл балів, які отримують студенти

Оцінювання студента відбувається згідно положенням «Про екзамени та заліки у НУБіП України» від 27.02.2019 р. протокол № 7 з табл. 1.

Для визначення рейтингу студента (слухача) із засвоєння дисципліни $R_{\text{дис}}$ (до 100 балів) одержаний рейтинг з атестації (до 30 балів) додається до рейтингу студента (слухача) з навчальної роботи $R_{\text{НР}}$ (до 70 балів): $R_{\text{дис}} = R_{\text{НР}} + R_{\text{АТ}}$.

Оцінка національна	Рейтинг студента, Бали
Відмінно	90 – 100
Добре	74 – 89
Задовільно	60 – 73
Незадовільно	01 – 59

11. Методичне забезпечення

Стандарти: SA 8000 «Соціальна відповідальність»; ISO 26000 «Настанова по соціальній відповідальності»; Рамкова директива 89/391/ЄС «Про введення заходів, що сприяють поліпшенню безпеки та гігієни праці працівників»; ДК 002:2004 Класифікація організаційно-правових форм господарювання (КОПФГ); ДК 009:2010. Класифікація видів економічної діяльності; ДСТУ ISO 9004:2001. Системи управління якістю. Настанови щодо поліпшення діяльності; ISO 10005:2005 Менеджмент підприємства. Настанови з планування якості; Управление с целью достижения устойчивого успеха организации – Подход с позиций менеджмента качества: ISO 9004:2009; ДСТУ ISO 22000:2007 Системи керування безпечністю харчових продуктів. Вимоги до будь-яких організацій харчового ланцюга (ISO 22000:2005, IDT); ДСТУ 4161-2003 "Системи управління безпечністю харчових продуктів"; Настанови щодо здійснення аудитів систем управління якістю і (або) екологічного управління: ДСТУ ISO 19011:2003; Системи екологічного керування. Вимоги та настанови щодо застосування : ДСТУ ISO 14001:2006.

12. Рекомендована література

Нормативні акти та документи

1. Глобальний договір ООН (UN Global Compact, 2000) www.globalcompact.org.ua.
2. Загальна декларація прав людини: Прийнята і проголошена резолюцією Генеральної Асамблеї ООН від 10 грудня 1948 року. Офіційний вісник України від 15.12.2008 №93. С. 89 - 310. http://zakonl.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=995_015.
3. Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права. <http://zakonl.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi>.
4. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права. <http://zakonl.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi>.
5. Декларація соціального прогресса и развития. Провозглашена резолюцией Генеральной Ассамблеи от 11 декабря 1969года. <http://www.un.org/russian/document/declarat/socdev.htm>.
6. Міжнародна організація праці: Конвенції та рекомендації, ухвалені міжнародною організацією праці. Женева: МБП, 1999. У 2 т. 242 с.
7. Декларація Міжнародної організації праці основних принципів та прав у світі праці: ухвалена Міжнародною конференцією праці на її вісімдесят шостій сесії (Женева, 18 червня 1998 року) http://www.ilo.org/public/english/standards/declaration/declaration_ukranian.pdf.
8. Європейська соціальна хартія (переглянута). ВВР. 2006. № 43. С.418. <http://www.oecd.org/department>.
9. Кодекс законів про працю України. <http://www.rada.gov.ua>.
10. Закон України «Про колективні договори і угоди». Відомості Верховної Ради. 1993. №36. С. 361.
11. Положення «Про Національну тристоронню соціально-економічну раду». Затверджене Указом Президента України від 29.12.2005 №1871. <http://www.rada.gov.ua>.

Основна література

1. Відповідальний маркетинг К.: Видавничий дім «АДЕФ-Україна», 2012. 40 с.
2. Внесок українського бізнесу в реалізацію Україною Цілей сталого розвитку 2016-2020 р.р.
3. Індекс прозорості сайтів українських компаній. 2017. Укладачі: Зінченко А., Резнік Н., Саприкіна М. К.: Видавництво «Юстон», 2018. 28 с.
4. Індекс прозорості Компаній України 2019. К.: 2020. 64с.
5. Єрмаков О. Ю. Соціальна відповідальність : навч. посіб. К.: Компринт, 2015. 191 с.
6. Зінченко А., Саприкіна М., Янковська О., Вінніков О. (Розділ 1 підготовлено в рамках проекту USAID «Доступ до правосуддя та правової обізнаності «Правова країна») Якісна вища освіта: роль партнерств. К.: 2013. 20 с.

7. Зінченко А., Саприкіна М., «Корпоративна соціальна відповідальність 2005-2010: стан та перспективи розвитку ». К.: Вид-во «Фарбований лист», 2010. 56 с.
8. Саприкіна М. А., Сасенсус М.А., Зінченко А.Г., Ляшенко О.М., Місько Г.А. Корпоративна соціальна відповідальність: моделі та управлінська практика: посібник (за наук. ред. д.е.н., проф. засл. діяч. науки і техніки О.С. Редькіна). К.: Вид-во «Фабований лист», 2011. 480с.
9. Сапрыкіна М., Корпоративное волонтерство: с чего начинать? Рекомендации для компаний. К.: ООО «Фарбований Лист», 2011. 53 с.
10. Саприкіна М.А., Каба Д.В. „Баланс між роботою та сім'єю: перевага для компаній та працівників”. К., 2010. 30 с.
11. Колот А.М., Грішнова О.А. Соціальна відповідальність: теорія і практика розвитку: монографія. за наук. ред. д-ра екон. наук, проф. А.М. Колота. К.: КНЕУ, 2012. 501с.
12. Колот А.М. Соціально-трудова відносина: теорія і практика регулювання: монографія / Київ. нац. екон. ун-т, 2003. 230с.
13. Грішнова О.А. Людський розвиток: Навч. посіб. К.: КНЕУ, 2006. 308с.
14. Корпоративна соціальна відповідальність: підручник. О. Гирик, О.Денис, О. Дубовик, І. Жеребило, А. Зінченко, Н. Реверчук, М. Саприкіна, Р. Семів, З. Скринник, К. Телюк; за заг.ред. д-ра екон.наук, проф. Т.С. Смовженко, д-ра екон.наук, проф. А.Я. Кузнєцової. К.: УБС НБУ, 2009.
15. Конспект лекцій з дисципліни Соціальна відповідальність. Уклад. І.А. Юр'єва. Харків: НТУ -ХП, 2016. 118 с.
16. Куліш А. Соціальна відповідальність бізнесу в банківській сфері у запитаннях і відповідях. К., 2007. 80 с.
17. Краплич Р. Корпоративна соціальна відповідальність українського бізнесу: Досвід Фондації Острозьких: Посібник для бізнесу та неприбуткових організацій. Фондація ім. князів-благодійників Острозьких. Рівне, 2005. 74 с.
18. Лазоренко О., Колишко Р. та ін. Посібник із КСВ. «Базова інформація з корпоративної соціальної відповідальності».К.: Видавництво «Енергія», 2008.
19. Охріменко О.О., Іванова Т.В. Соціальна відповідальність. Навч. посіб. Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут». 2015. 180 с.
20. Петров О.М. Соціальний діалог як інструмент формування корпоративної політики сучасних підприємств в Україні: [навч. посіб.]. К.: Центр учбової літератури, 2008. 60 с.
21. Петров О.М. Соціальний діалог як інструмент формування корпоративної соціальної політики: монографія.: Центр учбової літератури, 2008. 152 с.
22. CSR Practices in Ukraine 2012. under the editorship of M. A. Saprykina; Centre for CSR Development. Kyiv, 2012, 126 pages
23. Практики КСВ в Україні 2013. Під ред. Саприкіної М.; Янковської О.І.; Центр «Розвиток КСВ». К.: 2014. 113 с.
24. Практики КСВ в Україні 2015. Під ред. Саприкіної М.; Центр «Розвиток КСВ». К.: 2015. 148 с.

25. Практики КСВ в Україні 2016. Під ред. Саприкіної М.; Центр «Розвиток КСВ». К.: 2016. 100 с
26. Практики КСВ в Україні 2017. Під ред. Саприкіної М.; Центр «Розвиток КСВ». К.: 2018. 88 с.
27. Практики КСВ в Україні 2018. Під ред. Саприкіної М.; Центр «Розвиток КСВ». К.: 2019. 68 с.
28. Практики КСВ в Україні 2019. Під ред. Саприкіної М.; Центр «Розвиток КСВ». К.: 2019. 152 с.
29. Соціальна відповідальність бізнесу в Україні: розуміння та впровадження. — К.: 2005.- 48 с.
30. CSR development in Ukraine: 2010–2018. Originated by: Zinchenko A., Saprykina M. Kyiv: Printing House 'Yuston', 2017. 52 pages.
31. SDG Compass: Посібник для досягнення Цілей Сталого Розвитку в сфері бізнесу (http://csr-ua.info/csr-ukraine/wp-content/uploads/2016/09/2016-09-15_SDG_Compas_Guide_2015_ukr_web.pdf) 2016

Додаткова література

1. Аналіз сталого розвитку – глобальний і регіональний контекст: моногр. Міжнар. рада з науки (ICSU) [та ін.]; наук.кер. М. З. Згуровський. К.: НТУУ «КПІ», 2010. Ч. 2. Українав індикаторах сталого розвитку. 359 с.
2. Аналітична довідка «Боротьба з корупцією. Роль бізнесу в Україні». К.: ТОВ «Фарбований лист», 2011. 51 с.
3. Глобальна ініціатива щодо звітності (Global Reporting Initiative, GRI, 2000).
4. Господарський кодекс України від 16 січня 2003 року № 436 IV.
5. Закон України «Про екологічну експертизу» від 09 лютого 1995 року № 46/95-ВР.
6. Гнибіденко І.Ф., Колот А.М., Новікова О.Ф. та ін. Соціальна безпека: теорія та українська практика: Монографія. К.: КНЕУ, 2006. 292с.
7. Зелена книга ЄС «Популяризація європейських засад корпоративної соціальної відповідальності» (EU Green Paper «Promoting a European framework for Corporate Social Responsibility, 2001).
8. Звіт за результатами II Національного Форуму «Бізнес і університети: трансформація освіти» укладач звіту: Янковська О. за редакцією: Саприкіної М. 2015р.
9. Звіт за результатами III Національного Форуму «Бізнес і університети: трансформація освіти» (22-23 жовтня 2015р). Укладач звіту: Янковська О., Зінченко А. За редакцією: Саприкіної М.
10. Как повысить эффективность КСО-программ: роль HR: руководство для социально ответственных компаний. – К.: Изд-во «Фарбований лист», 2011. 39 стр
11. Конвенція ЄЕК ООН «Про доступ до інформації, участь громадськості в процесі прийняття рішень та доступ до правосуддя з екологічних питань (Орхуська конвенція).
12. НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА «КОРПОРАТИВНА СОЦІАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ У КОНФЛІКТНІ ЧАСИ: ЕТИЧНІ ДИЛЕМИ ДЛЯ БІЗНЕСУ» Центр «Розвиток КСВ» www.csr-ukraine.org 2015р.

13. Сталі закупівлі: новий формат для соціально відповідальних компаній/ Саприкіна М.А., Каба Д., Яковлева С.О.; Центр «Розвиток КСВ». К.: Вид-во «Фарбований лист», 2009 . 18 с.
14. Соціально-трудова сфера: стан відносин, нові виклики, тенденції розвитку: монографія. А.М. Колот. К.: КНЕУ, 2010. 251с.

13. Інформаційні ресурси

1. «Круглий стол в КО» (Caux Round Table) www.cauxroundtable.org.
2. Глобальна ініціатива відповідального лідерства (Global Responsible Leadership Initiative — GRLI) www.grli.org.
3. Європейська академія бізнесу і суспільства (European Academy for Business and Society — EABIS) www.eabis.org.
4. Європейська асоціація етики бізнесу (European Business Ethics Network — EBEN) www.eben-net.org.
5. Офіційний сайт Секретаріату мережі Глобального договору в Україні: www.globalcompact.org.ua.
6. Центр корпоративної соціальної відповідальності Вищої школи менеджменту СПбГУ. www.gsom.pu.ru.
7. International Centre for Corporate Social Responsibility (ICCSR) — www.nottingham.ac.uk/business/ICCSR.
8. Account Ability The Institute of Social and Ethical Accountability www.accountability21.net.
9. Центр розвитку корпоративної соціальної відповідальності (Можливість бути першим) <http://csr-ua.info/csr-ukraine/>

Навчальні посібники, методичні вказівки та конспект лекцій з даного курсу додаються.